

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Subsectio III. Quali Intentione Actus humanus conformari debeat legibus,
& praeceptis: seu qualis intentio requiratur ad impletionem cujuscunque
legis vel praecepti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

tionis v. g. vel homicidii. Quia isti actus interni cum externis nullam omnino connexionem habent, nec rationes actuum externorum se produnt, ut cognosci possint. Potest tamen lege, vel præcepto humano imponi poena excommunicationis v. g. in foro conscientiae incurrenda ob factum externum supposito certo actu, vel intentione interna tanquam conditione *sine qua non*, non tanquam materiâ præceptâ, vel prohibîtâ. Sic in Jure Canonico *Clement. I.* excommunicantur Inquisitores, qui ex odio, gratia, avaritia, omittunt contra aliquem procedere in causa fidei. Et *Clement. I. De statu Monachorum* excommunicatur Monachus Benedictinus, qui sine licentia Præpositi animo accusandi illum ad Curiam Regiam se confert. Et *c. commissa de electionibus* in 6. constituitur, ut qui Parochialem Ecclesiam obtinuerit, sine voluntate ascendendi ad Sacerdotii Ordinem, beneficium ipso jure omittat, & fructus non faciat, &c. Sed de his raro contingentibus vide *Suarez l. 4. de Legibus c. 13.* Et *l. De Censuris disp. 4. sect. 2. & ex ipso Layman. cit. supra.* Verum alia hic emergit celebris, & ad praxim utilissima quæstio, digna ut ei fiat

SUBSECTIO III.

Quali intentione actus humanus conformari debeat legibus, & præceptis? SEU. Qualis intentio requiratur ad completionem cujuscunque legis, vel præcepti?

SUMMARIUM.

45. Ad legem, vel præceptum quodvis implendum ordinariè

- necessaria est intentio faciendi ipsum opus præceptum.
46. Exceptio latè patens, in foro præsertim exteriori.
47. Non tamen requiritur intentio satisfaciendi præcepto.
48. Resolvuntur exinde varii casus.
49. Nec etiam requiritur intentio finis præcepti.
50. Sicuti nec intentio applicandi fructum, vel effectum operis præcepti; per te loquendo, & lectulo vel contractu.

ASSERTIO VIII.

Ad implendam legem, vel præceptum opus præceptum: non item intentio satisfaciendi præcepto: non intentio finis præcepti; non intentio applicandi fructum seu effectum operis præcepti se, & secluso voto, vel contractu. Hæc tollitur ex assertione præcedenti.

§. I.

- 45 **N**ecessaria est intentio faciendi ipsum præceptum. Hoc est, ut quis voluntarie exerceat, adeoque velit, ac intendat exercere tale actum seu tale opus, quale præceptum est. Quod si ergo quispiam faciat opus præceptum, vel Missæ intersit, Horas recitet, &c. 1. Materialiter tantum absque omni intentione, vel voluntate faciendi opus piium, vel colendi Deum eo opere. 2. Dormiens in somnio: 3. Plenè ebrius: 4. Simpliciter involuntarius ac invitus, quippe ex actus, vel vi detentus in loco Missæ, vel consuetudinis, &c. Talis nullo modo satisfaceret præcepto, sed aliam Missam audire, vel Horas repetere obligatus manet. Certum apud omnes talem esse Gaspeni hic disp. 3. sect. 5. initio. Marchant. 70.

hinc, p. 2. Tract. 1. tit. 7. q. 4. in Corollario. Ratio
 supra data est, Quia ad implendum præceptum
 requiritur, quidquid est de substantia præcepti, il-
 lud autem est de substantia præcepti, quod est de
 intrinseca ratione operis præcepti, seu quod ad
 moralem substantiam operis præcepti necessario
 requiritur: Atqui de intrinseca ratione operis
 præcepti est intentio seu voluntas faciendi ipsum
 opus, quod præcipitur: cum omni lege, vel præ-
 cepto utique præcipiatur actus humanus volun-
 tarius, qualis esse nullo modo potest sine dicta in-
 tentione; ergo quicumque non habet, vel etiam
 non habere potest dictam intentionem faciendi
 opus præceptum, ut in allatis exemplis, reverà
 non implet, nec satisfacit præcepto, plusquam
 bestia aliqua, Sicut enim nullum præceptum
 violari potest nisi per actionem, vel omissionem
 humanam liberam, ita neque impleri poterit, nisi
 per actum humanum liberum. Dixi ordinariè.
 Nam quoad forum externum præsertim potest
 esse

Exceptio latè patens. Potest enim satisfieri legi, 46

vel præcepto humano. 1. Omissione involun-
 taria operis prohibiti: v.g. Titius præ inopia vel
 violentia impeditus die Veneris comedere carnes,
 cum maximè vellet adhuc satisfacit præcepto,
 quantum ad principale intentum omissionis, adeò
 ut etiam evitet pœnam ob esum carniùm fortè
 decretam. Quia licet adhuc peccet secundùm in-
 ternum affectum indirectè prohibitum à lege: non
 tamen secundùm externum effectum & consum-
 matio-

mationem operis prohibiti sub tali pœna. *Com-
nus doctrina.* 2. Satisfit involuntariâ solutio
debiti realis: Ut qui quomodolibet involuntari
v. g. decimas Parocho præbet, tributum solvit,
bitum domino reddit: præcepto satisfacit, ac p
nam in non solventes decretam evadit. Qu
debito reali principaliter attenditur res præstan
quomodocunque præstetur. In debito
personali; ut auditione Missæ, &c. principaliter
attenditur actio exercenda ab homine, ut pot
do humano & voluntario. *Sotus, Suarez, Sa-
chez, Azorius, alii cum Layman. hic c. 4. n. 1.*
3. Qui ex metu quoeunque facit opus præcepti
debitè, alioquin non facturus: ut si metu per
carnibus abstineas, si puer metu verberum
Dominico Missam debitè audiat, &c. alias
facturus, talis satisfacere, ac formaliter imple
præceptum censendus est. Quia simpliciter
& intendit facere opus præceptum, et si non
involuntario mixto secundum quid: quia
rum non vellet, nisi metus urgeret. *Vide
suprà c. 2. n. 49. & 50.* 4. Quin etiam si me
tus esset causa principalis faciendi opus præ
ptum, v. g. puero metus verberum audiendi Mi
sam, ita ut positivè nollet, seu expressam im
tionem haberet non audiendi Missam, nisi pater
vel præceptor adesset, interim tamen devotè au
diat, reverà satisfacit: quia implet totum opus
Ecclesia præceptum scilicet attentam ac religio
auditionem Missæ, ita ut postea aliam Missam
dire non teneatur. Quamvis adhuc simul præ

et peccato interno commissionis contra præceptum Ecclesiæ, quatenus directè præcipiens auditionem Missæ voluntariam, indirectè simul prohibet voluntatem & propositum contrarium non audiendi Missam: juxta dicta suprâ num. 39. & 40. Similis casus est, si oblectatio piscium sit causa motiva principalis jejunandi, ita ut si tam boni pisces non adessent, nollet quis simpliciter jejunare. Et simili ratione adhuc peccat, qui post legitime impletum præceptum postea malitiose dolet, se v. g. Missam audivisse, carnibus abstinuisse.

§. II.

Non item intentio satisfaciendi præcepto requiritur ad implendam legem vel præceptum. 47
Contra Navarrum, Medin. Azorium, alios communior sententia. Suarez l. 4. de Horis c. 26. Vasquez l. 2. q. 100. art. 9. Sanchez l. 1. Moral. c. 13. Layman c. 4. n. 7. alii apud ipsos. Ratio est: Quia intentio seu voluntas satisfaciendi præcepto est actus internus non habens necessariam connexionem cum opere præcepto: non ex natura ipsius operis, ut constat; neque ex vi ipsius præcepti, quia lex vel præceptum quodcumque solum præcipit voluntariam operis executionem, ut nimirum voluntariè facias id, quod præceptum est, v. g. devotè Missam audias, &c. minimè verò peculiari actu quali reflexo velis, vel intendas satisfacere ipsi legi, vel præcepto, vel explicatâ voluntate ideo velis exercere tale opus, quia præceptum est, quod sæpè imperfectionis est, & animi fer-

fervilis. Facere autem opus simpliciter, quod bonum est, est perfectionis: quo sensu intelligi potest dictum Apostoli. 1. Tim. I. *Lex iniqua est posita, sed injusto.* Quia nimirum iustus fitur in opus legis, animo spontaneo, & amore, non timore præcepti. Unde resolvendi

48 I. Si die Dominicâ, solâ privatâ devotus ductus audias Sacrum, aut non recordans diei Dominicæ, aut nihil cogitans de obligatione adeoque absque omni positiva intentione faciendi præcepto; nihilominus satisfacis, quantum opus lege præceptum implevisti: nec recordatus diei, vel obligationis, teneris Missam audire. Quâ eâdem ratione, eximio scrupulus illis, qui tempore Paschali ordinis pietate confitentur, & communicant, nihil cogitantes de tempore, & obligatione præcepti: istea verò recordantes putant se non satisfacere, cum tamen reverâ opus præceptum impleverint. Unde neque postea tenentur elicere novam intentionem, quâ velint satisfactum per prioris actum, in quo ipso non tenebamur habere intentionem, sed sufficit, quod mutata persuasionem, judicent se jam satisfecisse prioris. Alioquin quamdiu manerent in opinione, quod non satisfecerint, utique ratione conscientia tenentur adhuc satisfacere, denuò Missam audiendo, confitendo, communicando: at non intentione præcepti.

II. Quin etiam, si quis implens opus præceptum, v. g. Dominicâ die Missam audiens, habet

ret actualem intentionem, eâ Missâ non satisfaciendi præcepto, sed privata devotioni, attamen positivè non excludens voluntatem satisfaciendi præcepto, quia proponit postea interesse summo Sacro, &c. Idemque est, si quis simili animo confiteretur, & communicaret in festo Annuntiationis B. V. M. incidente tempore Paschali, volens iterum confiteri ratione præcepti in Paschate, &c. uterque verè satisfecit, ut non teneatur ad secundam Missam, Confessionem, Communionem, eademque est ratio in Horis. Ut si quis cum infirmo, hospite, vel alio legit Horas Canonicas, minimè intendens tunc satisfacere obligationi suæ, sed volens postea denuò dicere in Choro, si sciat, se primâ vice sufficienter dixisse, satisfecit, nec repetere tenetur. Similiter scrupulosus inter recitandas Horas involuntariè distractus, habet pro non recitatis, & proponit postea repetere: dummodò certò non constet, distractiones fuisse voluntarias, non tenetur, imò prohiberi debet postea repetere. *Ex comuni Layman. March. c. cit.* quamquam, excepto scrupulo non pauci contradicant. Ratio omnium est. Quia obligatio legis præcepti præcisè pendet ex voluntate Superioris, seu Præipientis: unde non est in potestate inferioris prorogare obligationem legis, vel præcepti, aut facere, ut lex vel præceptum adhuc obliget, postquam opus præceptum reipsa quoad substantiam impletum est: atqui in casibus propositis & similibus supponitur opus præceptum, jam priori actu reipsa impletum esse.

esse quoad substantiam: ergo tu inferior tua voluntate pro tunc non implendi, sed postea alio actu, non potes tacere, ut revera non impletum sed adhuc obliget præceptum; nec consequenter amplius teneberis, dumodo persuasionem, illam rationem deponas, ut casu priori jam monitus fueris.

III. Qui facit opus præceptum positive excusando intentionem satisfaciendi, atque adeo contra positiva contraria voluntate simpliciter non satisfaciendi præcepto: v. g. die festo a udis Sacramentum affectus voluntate: *Nolo hanc Missam implere præceptum Ecclesie*, idque abque omni proposito, ut ipse postea implendi alio Sacro, atque in ea voluntate persistens, tempus implendi præceptum eluere finit, is affectu interno, & formaliter in dubio non satisfacit præcepto, sed peccat mortaliter peccato interno commissionis, nimirum formalis inobedientiae ac contemptus ipsius præcepti, saltem contra legem divinam naturalem prohibentem, nolle justis legibus ac præceptis Ecclesie obedire: is tamen nihilominus in effectu implet præceptum Ecclesie de audienda Missa, ut simpliciter de peccato omissionis contra præceptum Ecclesie argui non possit: quia supponitur opus præceptum secundum substantiam implevisse, & suam nolitione contrariam, non potest efficere, ut præceptum revera, & in effectu impletum non sit. Unde neque tenebitur potest audire aliam Missam, saltem si intra tempus, quo præceptum adhuc impleri posset audiendo aliam Missam, intentionem suam referret ad prius

ditam Missam, volendo per illam præcepto Ecclesie satisfactum, ut cum *Suarez* & aliis exigunt *Calpensis cit. disp. 3. Sect. 5. Marchant Trib. p. 1. Tr. 1. tit. 7. q. 4. in corollario*. Quod tamen ipsum non necessarium esse ad implendum præceptum Ecclesie, quippe jam in effectu & substantia impletum, sed solum ad emendandum illud aliud peccatum internum maligni affectus inobedientie, rectè consequenter cum *Sanchez, Salas*, aliis docuit *Card. de Lugo, de Eucharistia dispnt. 22. sect. 2. n. 21. ex quo Busenbaum l. 1. tract. 2. c. 3. dub. 4.* Eadem porrò ratio est in aliis legibus & casibus similibus. At

IV. Non omninò eadem est ratio de obligatione ex voto, vel promissione. Quòd si enim quis obligatus voto recitandi Rosarium, immemor voti & obligationis suæ, ideòque sine intentione satisfaciendi, recitet devotè Rosarium, adhuc satisfacit: sicut & is, qui alteri promisit donare rem quampiam, si postea immemor promissionis suæ donet, obligatione liberatur, eadem ratione quæ de lege vel præcepto *suprà casu 1. dictum est*. Vide etiam dicta *c. 1. n. 90.* At verò, si recites Rosarium cum positivo animo tunc non implendi votum; quia proponis postea implere: vel omninò non vis implere, simpliciter non solvis, sed denuò teneris recitare ad implendum votum. Sicut etiam, si debito pecuniario adstrictus, creditori dans pecuniam, significes, te pro tunc nolle solvere debitum, sed gratis donare, manebis obligatus adhuc solvere, contrà, quàm de lege, vel

præcepto dictum est *casu II. & III.* Ratio diffinitiva est. Quia obligatio legis, vel præcepti positivè pendet à voluntate Superioris præcipientis non autem inferioris, in cujus proinde potestatem non est extendere obligationem ultra intentionem obligantis, seu præcipientis, qui hoc solum præcepit, ut opus præceptum fiat, quo facto, obligatio extincta manet: at verò obligatio voti, cujuscunque promissionis, positivè procedit à voluntate & intentione ipsius voventis, vel promittentis: qui, sicut ab initio liberâ voluntate & arbitrato suo, debitorem se constituere potuit, etiam in debito, seu obligatione spontè suscepta libera voluntate & arbitrato suo perseverare potest: ideòque faciens opus cum intentione præcepti tunc non implendi votum, vel promissionem, vel am, manebit obligatus, sicut antea, uti contra Sanchez & alios, rectius resolvunt cum aliis Sanchez 4. de Floris c. 26. Layman. hie l. 1. tract. 4. q. 4. n. 7.

§. III.

49 **N**on intentio finis præcepti, seu à præcepto intenti requiritur, ad implendam legem, vel præceptum, neque adeò obstat intentio alterius finis, vel circumstantiæ pravae: sed impleto præcepto, modò ex objecto, & secundum circumstantiam bono, etiamsi ex fine, vel circumstantia prava, præceptum tamen impletum manet. Communis Doctrina ex S. Thoma 1. 2. q. 100. art. 1. & 10. Ratio est. Quia lex, vel præceptum

manum solum præcipit actum secundum substantiam bonum, non autem præcipit modum actus, maxime internum, qui ad substantiam actus non necessarius, sed omnino extrinsecus est: atqui intentio finis præcepti est actus omnino internus, & ad substantiam actus minimè necessarius: ergo non requiritur ad impletionem præcepti, & juxta commune dictum: *Finis præcepti non cadit sub præceptum.* Ex. gr. Præcepti Ecclesiastici de jejuniis finis est refrænatio gulæ & concupiscentiæ, ut caro spiritui subjiciatur: Satisfacit huic præcepto, qui voluntariè debito modo jejunans, non tantum ejusmodi finem positivè minimè intendit, sed etiam qui intenderet oppositum finem pravum, ut si jejunet ad vanam gloriam, vel ut gulam piscibus oblectaret, aut vinò, quod jejunantibus daretur. Similiter, qui die Dominicâ Sacro cum debita intentione, & attentione assisteret, satisfacit præcepto Ecclesiastico, etsi propter alium finem, vel circumstantiam malam, puta vanam gloriam, ut oculos luxuriosè pascat, ut quidpiam furetur, &c. peccaret etiam mortaliter contra aliam legem divinam. Ex communi Sanchez l. 1. Moral. c. 14. Layman, cit. n. 6. Lugo cit. sect. 2. n. 23. Caspensis cit. sect. 6. Addentes eadem ratione impleri votum, vel juramentum Deo factum, & poenitentiam Sacramentalem: actu scilicet secundum speciem bono, etsi aliunde ex fine, vel circumstantia vitiato, & peccaminoso.

§. IV.

50 **N**on intentio applicandi fructum, vel effectum operis præcepti, requiritur ad implendum præceptum, neque præcipi potest ullâ lege, vel præcepto humano, v. g. ut Missæ, orationes, jejunia, aliâque opera pro hac, vel illa intentione fiant: *per se, secluso contractu vel voto.* Communis. *Suarez. l. 4. de leg. c. 13. n. 16. Layman alii supra.* Ratio sæpè dicta est. Quia ejusmodi intentiones sunt actus omninò interni, nullâ cum actibus externis habentes moralem connexionem per se secluso contractu, vel voto. Atque quoniam Sacerdos, hoc ipso, quo suscipit Beneficium, Capellaniam, aliudve Officium Ecclesiasticum in qua Missæ ad certas intentiones v. g. pro Fundatoribus, pro Familiis, in honorem certorum Sanctorum celebrari debent, vel solent, per se vel contractu, saltem implicito se obligat ad hæc opera celebranda cum tali intentione, juxta præceptum, vel dispositionem Superioris Ecclesiastici. Similiter Religiosus, hoc ipso, quò professus Religionem in aliquo Ordine, vel Monasterio, quo Missæ, orationes, jejunia, aliâque pia opera ad certas intentiones pro Fundatoribus, Benefactoribus, &c. applicari solent, & debent, cum implicitè promisit, & se obligavit Superiori obtemperare, si ejusmodi intentiones præcipiat. Quoniam admodum enim Superior redditus, & elemosinæ à Fundatoribus seu Benefactoribus collatas, in commune proportionaliter distribuere debet, & debet etiam obligationem naturalem pro iisdem hæc

ficandi, orandi, &c. inter Religiosos proportionaliter distribuere potest, & debet: adeò ut Religiosus juxta intentionem à Superiore præfixam non celebrans, orans, &c. graviter peccet pro ratione materiæ, non tantum contra legem naturalem gratitudinis erga Benefactores, sed etiam contra obedientiam erga Superiores, qui ratione voti obedientiæ disponere possunt non tantum de omnibus actibus externis Religiosi, sed etiam de internis illis, qui ad observationem Statûs ac Professionis spectant, ut supra etiam num. 35. notatum fuit.

SUBSECTIO IV.

Qualiter Voluntas humana conformanda sit cum voluntate divina.

SUMMARIUM.

1. Proponitur status difficultatis.
2. Sanctum quidem & meritorium est voluntatem nostram conformare cum divina in volito formali, volendo, quidquid, & quâ ratione DEUS ipse vult.
3. Ad id tamen non semper positivè tenemur, in volito sive materiali, sive formali;
4. Imò ne negativè quidem in volito materiali, quin illud affectu simplici, & sub alia ratione semper licitè nolle possimus.
5. Ac etiam efficaciter, quoties objectum recta ratione est nolibile, & nobis de voluntate Dei efficaci absoluta, & antecedente circa illud non constat, esto constaret de voluntate ejus subsequente tantum.

Certissimum est, voluntatem in rectè agendo
necessariò debere esse conformem voluntati
divinæ præcipienti, vel prohibenti aliquid: du-
bium